

Fabio Tononi

**Andrea Mantegna i ikonografija žalujućih:
Warburgove "formule patosa" i teorija estetskog suda**

U ovome tekstu predlaže se nova analiza slike *Oplakivanje Krista* (1470.-1480.) Andree Mantegne (1431.-1506.) i ikonografija žalujućih, s posebnim fokusom na ulogu tri žalujuća lika koji pridonose naglasku emotivnog naboja u slici. U stvaranju ovoga prikaza, Mantegna se oslonio na ikonografsku tradiciju prikazivanja ožalošćenih, koju karakteriziraju određene geste i izrazi lica, koji se ponavljaju kroz stoljeća i kulture. Aby Warburg je to nazvao *Pathosformeln* (formule patosa). Naglasio je da ljudska kreacija i razumijevanje ovih formula pribivaju unutar određene mentalne sposobnosti - kolektivnog pamćenja. Warburgova je teorija, čini se, potvrđena nedavnim neuroznanstvenim i neuroestetskim istraživanjima percepcije emocija u stvarnom životu i u umjetničkim djelima. Empirijski podaci pokazuju da promatranje situacije, poput one prikazane na lijevoj strani Mantegnine slike, aktivira istu živčanu mrežu kod promatrača kao što bi to bilo i kod prikazanih likova, te se tako postiže zrcaljenje emocije (primjerice tuge) prenijeto njihovom fizičkom i fiziognomskom ekspresijom. To objašnjava univerzalnost oba prikaza i (unutarnje) razumijevanje ikonografije žalujućih i emocije koje prenose u svakom periodu i kontekstu. Nadalje, ova razmatranja po prvi puta predstavljaju temu istraživanja o stupnju empatije koju promatrač osjeća prema mrtvom tijelu Krista u centru prikaza, koji ne pokazuje nikakve osjećaje.